

Vrsta rada: Prikaz knjige
Primljen: 1. 5. 2023.
Prihvaćen: 15. 5. 2023.
UDK: 502.131.1:37.014(100)

Značaj učenja o održivom razvoju u osnovnoj školi

Dušan Stojaković¹, Raghad Raaed Mohammed²

¹ Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Fakultet savremenih umetnosti u Beogradu; dušan.stojakovic@fsu.edu.rs

² Bucharest University of Economic Studies, Bucharest, Romania; raghadraeed78@gmail.com

Apstrakt: Ovaj rad se bavi analizom važnosti uključivanja obrazovanja o održivom razvoju u nastavni plan i program osnovnih škola. Akcenat je na tome kako takav oblik obrazovanja može doprineti sveobuhvatnom razumevanju pitanja održivosti kod dece, te kako može unaprediti njihovo kritičko mišljenje i sposobnost za rešavanje kompleksnih problema. Rad istražuje moguće izazove u implementaciji ovakvog oblika obrazovanja i predlaže moguća rešenja za njih, uključujući obuku nastavnika, razvoj odgovarajućih resursa i promovisanje interdisciplinarnog pristupa učenju. Kroz analizu dostupne literature rad pokazuje da obrazovanje o održivom razvoju ima potencijal da odigra ključnu ulogu u stvaranju održive budućnosti.

Ključne reči: održivi razvoj, obrazovanje, osnovne škole, kritičko mišljenje, rešavanje problema, obuka nastavnika, interdisciplinarno učenje

Uvod

Održivi razvoj je koncept koji zadovoljava potrebe sadašnjih generacija, ali ne ugrožava sposobnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe (Brundtland, 1987). S obzirom na trenutnu globalnu situaciju, koja obuhvata izazove kao što su klimatske promene, gubitak biodiverziteta i rastuća socijalna nejednakost, postaje jasno da je obrazovanje o održivom razvoju neizbežno. Ovaj rad bavi se analizom značaja i potrebe uključivanja održivog razvoja u nastavni plan i program osnovnih škola.

Metodologija

Ovaj rad koristi deskriptivnu metodologiju za analizu postojeće literature o održivom razvoju u obrazovanju. Primarni izvori su naučni časopisi, izveštaji UN i UNESCO-a, kao i razni tekstovi iz oblasti obrazovanja i održivog razvoja.

Rezultati

Učenje o održivom razvoju omogućava deci da razviju svest o očuvanju životne sredine, smanjenju resursa i potrebi za balansiranim društveno-ekonomskim razvojem (UNESCO, 2014).

Ova vrsta obrazovanja pruža deci alate za razumevanje kompleksnih problema održivosti i razvija veštine potrebne za donošenje odluka koje vode ka održivijem svetu (Henderson & Tilbury, 2004).

Analiza pokazuje da je obrazovanje o održivom razvoju ključno za pripremu budućih generacija za izazove koji dolaze. Istraživanje UN (2016) pokazuje da obrazovanje ima presudnu ulogu u postizanju ciljeva održivog razvoja.

Primena obrazovanja o održivom razvoju (nastavak diskusije)

Jedan od načina za integraciju održivog razvoja u obrazovanje je primena projektnog učenja (Thomas, 2000). Ovaj pristup omogućava učenicima da aktivno učestvuju u projektima koji se direktno odnose na stvarne probleme u njihovoj lokalnoj zajednici. Na primer, učenici mogu pokrenuti projekat reciklaže u školi, istražiti načine smanjenja otpada ili osmisliti inovativna rešenja za uštedu energije. Ovakvi projekti pomažu deci ne samo da razumeju praktičnu primenu održivog razvoja već i da razvijaju veštine timskog rada, rešavanja problema i kritičkog mišljenja.

Kada se učenicima pruži prilika da učestvuju u aktivnostima koje su direktno povezane sa održivim razvojem, oni stižu dublje razumevanje ove teme. Takođe, ovo ih podstiče da budu proaktivni u rešavanju problema održivosti u svojoj zajednici (Barr, 2008).

Izazovi u implementaciji obrazovanja o održivom razvoju

Iako je integracija obrazovanja o održivom razvoju u nastavni plan i program od ključne važnosti, postoje izazovi koje je potrebno prevazići.

Jedan od najvećih izazova je nedostatak obuke i podrške za nastavnike. Mnogi nastavnici se osećaju nespremno da prenesu koncepte održivog razvoja svojim učenicima zbog nedostatka znanja i pedagoških veština potrebnih za ovaj zadatak (Spiropoulou et al., 2007). Takođe, često postoji nedostatak resursa i materijala koji su prilagođeni mlađim učenicima.

Drugi izazov je integracija održivog razvoja u postojeći nastavni plan i program. Neki nastavnici smatraju da je teško uključiti nove teme u već preobimani školski plan i program. Osim toga, obrazovanje o održivom razvoju može se smatrati „dodatnim“ zadatkom, a ne integralnim delom obrazovanja (Ferreira et al., 2006).

Da bi se ovi izazovi prevazišli, neophodno je obezbediti odgovarajuću obuku za nastavnike i razviti pedagoške materijale koji su prilagođeni osnovnom obrazovanju i deci različitog uzrasta. Takođe, važno je promovisati integraciju obrazovanja o održivom razvoju u celokupni školski plan i program, a ne tretirati ga kao dodatnu aktivnost (Warburton, 2003).

Vажnost međudisciplinarnog pristupa

Obrazovanje o održivom razvoju zahteva međudisciplinarni pristup. S obzirom na to da održivi razvoj obuhvata ekološke, ekonomske i socijalne aspekte, potrebno je povezati različite oblasti znanja. Na primer, učenje o klimatskim promenama može obuhvatati elemente geografije, biologije, fizike, hemije, ekonomije i sociologije.

Ovaj međudisciplinarni pristup omogućava učenicima da razumeju složene međuodnose u svetu oko nas i da shvate da rešenja za probleme održivosti zahtevaju holistički pristup. Takođe, ovo pomaže u razvijanju veština kritičkog mišljenja, analize problema iz različitih perspektiva i donošenja informisanih odluka (Warburton, 2003).

Budućnost obrazovanja o održivom razvoju

Kao što je navedeno, obrazovanje o održivom razvoju je ključno za pripremu budućih generacija za izazove koje održivost nosi sa sobom. Međutim, potrebno je nastaviti sa prilagođavanjem i unapređenjem načina na koji se o ovoj temi uči u školama.

Na globalnom nivou potrebno je nastaviti sa promovisanjem održivog razvoja kao ključne teme u obrazovanju. Takođe, potrebno je razviti nove strategije i resurse koji će olakšati učenje o održivom razvoju, posebno u kontekstu ubrzanih tehnoloških promena i povećane digitalizacije obrazovanja (UNESCO, 2017).

Diskusija

Učenje o održivom razvoju može se uključiti u različite aspekte školskog nastavnog plana i programa. Kroz predmete poput prirode i društva, tehničkog i informatičkog obrazovanja i građanskog obrazovanja, deca mogu učiti o različitim aspektima održivog razvoja, uključujući očuvanje prirodnih resursa, reciklažu, upravljanje otpadom i socijalne aspekte održivog razvoja (Barr, 2008).

Održivi razvoj bi trebalo da bude ključna tema u obrazovanju, a ne samo dodatak (Sterling, 2001). Obrazovanje o održivom razvoju ne samo da podiže svest o važnosti očuvanja životne sredine i efikasnom korišćenju resursa nego i podstiče razvoj kritičkog mišljenja, donošenje odluka, interdisciplinarno učenje i aktivno učešće učenika (Wals, 2009). Uključivanje principa održivog razvoja u obrazovanje može pomoći u formiranju aktivnih građana, sposobnih da razumeju kompleksne izazove današnjeg sveta i reagovanje na njih (Sund & Wickman, 2008).

Održivi razvoj treba shvatiti ne samo kao ekološki koncept već i kao širi društveni i ekonomski koncept. To podrazumeva razvijanje svesti o povezanosti ekonomskih, socijalnih i ekoloških aspekata održivog razvoja, kao i razumevanje uticaja lokalnih akcija na globalne probleme (UNESCO, 2014).

Zaključak

Obrazovanje o održivom razvoju u osnovnoj školi ključno je za pripremu budućih generacija za izazove koje održivost nosi sa sobom. Učenje o održivom razvoju ne samo da oblikuje svest učenika o održivosti nego i pomaže u razvijanju neophodnih veština za razumevanje i rešavanje složenih problema održivosti. Kroz integraciju obrazovanja o održivom razvoju u nastavni plan i program, moguće je kreirati osnovu za sveobuhvatan razvoj koji vodi ka održivijem i pravednijem svetu.

Uvođenje obrazovanja o održivom razvoju u nastavni plan i program osnovnih škola predstavlja ključni korak ka stvaranju održive budućnosti.

Ova vrsta obrazovanja ne samo da podiže svest učenika o važnosti očuvanja životne sredine i pravične raspodele resursa već im pomaže i da razviju kritičko mišljenje i veštine potrebne za rešavanje kompleksnih problema održivosti.

Dok postoje izazovi u implementaciji obrazovanja o održivom razvoju, kao što su nedostatak obuke za nastavnike i integracija ove teme u postojeći nastavni plan i program, ovi izazovi se mogu prevazići kroz odgovarajuću obuku, razvoj resursa i promociju interdisciplinarnog pristupa učenju.

Dalje, neophodno je nastaviti sa unapređenjem obrazovanja o održivom razvoju kako bi se ono prilagodilo promenama u tehnologiji i društvu i nastaviti sa promocijom ove teme kao ključne u globalnom obrazovanju.

Kroz obrazovanje o održivom razvoju možemo stvoriti generacije građana koji su obavešteni, angažovani i sposobni da preduzmu akcije za stvaranje održive budućnosti.

Reference

1. Brundtland, G. H. (1987). *Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development*. Oxford University Press. Dostupno na: <https://digitallibrary.un.org/record/139811>, pristupljeno: 1. 6. 2023.
2. UNESCO (2014). *Shaping the Future We Want: UN Decade of Education for Sustainable Development*.
3. Henderson, K., & Tilbury, D. (2004). *Whole-school approaches to sustainability: An international review of whole-school sustainability programs*. Australian Research Institute in Education for Sustainability (ARIES) for the Australian Government Department of the Environment, Water, Heritage and the Arts. Dostupno na: http://aries.mq.edu.au/projects/whole_school/files/international_review.pdf, pristupljeno: 20. 6. 2023.
4. UN (2016). *Global Education Monitoring Report: Education for People and Planet – Creating Sustainable Futures for All*. Dostupno na: <https://en.unesco.org/gem-report/report/2016/education-people-and-planet-creating-sustainable-futures-all>, pristupljeno: 20. 5. 2023.
5. Barr, S. (2008). *Environment and Society: Sustainability, Policy and the Citizen*. Ashgate. Dostupno na: <https://www.routledge.com/Environment-and-Society-Sustainability-Policy-and-the-Citizen/Barr/p/book/9781138266728> pristupljeno: 14. 5. 2023.
6. Sterling, S. (2001). *Sustainable Education: Re-visioning Learning and Change*. Green Books.
7. Wals, A. E. (2009). *Review of Contexts and Structures for Education for Sustainable Development: Learning for a Sustainable World*. UNESCO. Dostupno na: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000187757>, pristupljeno: 25. 5. 2023.
8. Sund, L., & Wickman, P. O. (2008). Teachers' objects of responsibility: Something to care about in education for sustainable development? *Environmental Education Research*, 14(2), 145–163. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/232851254_Teachers'_objects_of_responsibility_something_to_care_about_in_education_for_sustainable_development, pristupljeno: 27. 5. 2023.
9. Thomas, J. W. (2000). *A review of research on project-based learning*. The Autodesk Foundation. Dostupno na: chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/http://www.bobpearlman.org/BestPractices/PBL_Research.pdf, pristupljeno: 18. 5. 2023.
10. Spiropoulou, D., Antonakaki, T., Kontaxaki, S., & Bouras, S. (2007). Teachers' perceptions about the state of environmental education in the Greek educational system. *Environmental education research*, 13(5), 603–622. Dostupno na: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpajpcglclefindmkaj/https://scholarworks.lib.csusb.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4754&context=etd-project>, pristupljeno: 2. 5. 2023.
11. Ferreira, J. A., Ryan, L., & Tilbury, D. (2006). *Whole-school approaches to sustainability: An international review of whole-school sustainability programs*. Australian Research Institute in Education for Sustainability (ARIES) for the Australian Government Department of the

Environment, Water, Heritage and the Arts. Dostupno na: <https://www.researchgate.net/publication/265209313> Whole-school approaches to sustainability, pristupljeno: 19. 5. 2023.

12. Warburton, K. (2003). Deep learning and education for sustainability. International Journal of Sustainability in Higher Education.
13. UNESCO (2017). Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives.

The significance of learning about Sustainable Development in primary school

Dušan Stojaković¹, Raghad Raaed Mohammed²

¹ University Business Academy in Novi Sad, Faculty of Contemporary Arts in Belgrade;

dusan.stojakovic@fsu.edu.rs

² Bucharest University of Economic Studies, Bucharest, Romania; raghadraeed78@gmail.com

Abstract: This paper deals with the analysis of the importance of incorporating education about sustainable development into the curriculum of primary schools. The focus is on how such an educational approach can contribute to a comprehensive understanding of sustainability issues among children and how it can enhance their critical thinking and problem-solving skills. The paper explores possible challenges in implementing this form of education and proposes potential solutions for them, including teacher training, development of appropriate resources, and promotion of an interdisciplinary learning approach. Through an analysis of available literature, the paper demonstrates that education about sustainable development has the potential to play a crucial role in creating a sustainable future.

Keywords: sustainable development, education, primary schools, critical thinking, problem-solving, teacher training, interdisciplinary learning

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.